

Biserica

On. Direcțiunea Liceului „M. N. Coarță”
Arad

ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația ARAD, STR. EMINESCU 18	APARE DUMINECA Redactor: Pr. Ilarion V. Felea	ABONAMENTE: Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 160 Lei
---	--	--

STAT ROMAN — STAT CREȘTIN

În zgomotul reclamelor false, valorile adevărate se lasă modeste la o parte, ca apoi să se arate în și mai multă lumină calitățile lor. De câteori nu întunecă norii și noaptea obiectele și cele mai scumpe, mai frumoase, mai necesare...

Noțiunea și valoarea de „creștin” încă este dintre acestea. De atâtea ori a avut soarta mărgăritarului aruncat în noroiu!...

Dar, ... mărgăritarul, tot mărgăritar rămâne. Tăria și valoarea lui îi asigură un loc consacrat și definitiv în ierarhia valorilor permanente, ideale și universale.

Rolul de a desvălui mărgăritarul creștin în văzul tuturor și de-a face din mărturisirea lui un crez și un program actual de guvernământ rodnic, l-a avut dascălul neamului nostru, d. I. Mihalache, în înțeleapta sa cuvântare rostită — după șapte ani de tăcere — zilele trecute în București.

Cu o adâncă și clară intuiție de psiholog și sociolog creștin, D-Sa a spus:

„Țăranul trăește în contact cu natura, și cu minunile naturii, căreia omul nu poate porunci cum poruncește fabricii: ploaia nu stă și nu începe la porunca stăpânului cum începe și stă fabrica.

„Țăranul trăește lângă pământ în care își știe îngropați strămoșii — pe care-i pomenește în zile mari cu slujbe în biserici.

„Țăranul este mistic și religios — cum sunt toți țărani din lume.

„Un stat țărănesc este un stat religios — un stat creștin — care înțelege și rostul altor culturi și pe care le respectă cinstit. Un stat de țărani nu poate fi un stat de morală rațională sau un stat ateu.

„Statul național țărănesc este un stat creștin, care respectă dreptul oricărui suflet a se ruga în cultul său.

„Un stat de țărani este un stat de tradiție”...

Cuvintele acestea trebuiesc reținute și meditate cu toată serioșitatea. Mai ales trebuie ținut cont de ele în luptele politice, în revendicările democratice și în transformările sociale prin care trecem.

Noi nu suntem numai de ieri de alaltăieri. Noi suntem moștenitorii și beneficiarii unor comori: tradiții și idealuri sfinte, pentru care înaintașii noștri au luptat și au pățimit până la martiriu. Cea mai veche și mai venerabilă dintre aceste bunuri spirituale și morale este tradiția noastră de creștini. Nu putem renunța la ea cum nu putem renunța la pământul pe care muncim și trăim. Tradiția creștină a caracterizat luptele voevozilor, boerilor și țăranilor noștri — fără să mai vorbim de slujitorii altarelor — dealungul veacurilor.

Tot ce s'a zidit la noi, din începuturi și până astăzi, temeinic și trainic, s'a zidit pe temelie creștină. Limbă, lege, cultură, artă, tot ce constituie operă de măreție și laudă, poartă pecetea, înfățișează stilul și întruchipează spiritul creștin.

S'a luat adeseori și în deșert cuvântul „creștin”. S'a făcut din el uz și abuz; a fost uneori compromis, lăudat cu gura și tăgăduit cu fapta. Ci cu toate acestea, conținutul autentic al creștinismului nostru a rămas intact; forța lui de luminare, îndreptare și mântuire, a rămas totdeauna biruitoare și binefăcătoare, pentru că rădăcinile lui au străbătut până în tainicile adâncuri ale sufletului poporului nostru, de unde nu mai puteau fi smulse prin nicio putere lumească.

Rădăcinile acestea rodesc și astăzi, cu imbelșugare; dau roadele cumineniei, roadele eroismului și ale îndelung-răbdării, ale credinței, speranței și iubirii de neam, roade atât de folositoare în sbuciumul sufletesc în care trăim.

Di I. Mihalache a grăit adevărul. Țăranul

e mistic și religios, creștin. Nu ne putem imagina un stat, din 80% țărani, care să nu țină seama de caracterul firii lor, eminentemente tradiționalist și creștin, cu atât mai mult, cu cât toate reformele juste pe care le reclamă astăzi oamenii — și cei mai moderați și cei mai extremiști — se cuprind în noțiunea de „creștin” și se integrează fără de nicio greutate în idealurile creștinismului.

Ceea ce se cere însă accentuat și repetat, este obligația de-a ne impune o mentalitate și o atitudine de creștini sinceri în toate actele conduitei noastre. Să facem adică din dogmele și virtuțile creștinismului un îndreptar în viața practică, — și în viața de stat și în viața particulară. Să fim creștini practicanți. Să mani-

festăm în toate faptele noastre credința în Dumnezeu, iubirea aproapelui, peste tot dogma și disciplina creștină în tot ce cugetăm, simțim și facem.

Declarații de dragoste am mai auzit, multe. Vrem atitudini, fapte, în care să se reflecteze spiritul autentic al creștinismului evanghelic.

Ne bucurăm oridecâteori întâlnim exprimată dorința și voința aceasta la bărbații noștri cu răspundere față de cărma și destinul neamului. Dar conștiința noastră va fi odihnită numai atunci, când vom întâlni idealul intruchipat în realitate. Când adică noțiunile vor fi echivalente, în formă și în fond, de drept și de fapt, ca în epocile de mărire vovodală:

Stat român — stat creștin.

Oameni și fapte din alte vremuri

Episcopul Gherasim Raț și Protosincelul Andrei Șaguna

Rândurile ce urmează se întemeiază pe două documente inedite din Arhiva Episcopiei Arad, datând din anul 1841, de mare importanță pentru Istoria Bisericii române din Ardeal. E vorba de o scrisoare a Mitropolitului Șaguna — pe atunci „Protosincel Arhiepiscopo-mitropolitan” — către Gherasim Raț și ciorna răspunsului acestuia. Cuprinsul lor, precum și al celor ce vor urma în această serie, va arunca o nouă lumină asupra personalității marelui Mitropolit, precum va face cuvenită lumină și în jurul puțin cunoscutei figuri a umilului episcop dela Arad, Gherasim Raț.

E vrednic de însemnare faptul că Șaguna a scăpat nu numai de proselitismul catolic, care-l păștea din fragedă tinerețe, ci și de tentația de a-și aștepta promovarea în Arhidieceza Carlovițului. Iar această din urmă scăpare o datorește el — și cu el Neamul românesc — Episcopului Gherasim Raț, care se pare că a avut o influență hotărâtoare asupra viitorului Mitropolit, atât prin exemplul vieții cât și prin sfatul cuvântului său.

Din scrisoarea adresată Episcopului Raț în 12 Noemvrie 1841 aflăm că Șaguna era călugăr în mănăstirea Beșenova, unde îl numise stareț Mitropolitul Stancovici. După moartea Mitropolitului Stancovici, călugării dela Beșenova se răscoală împotriva starețului lor și fac recurs la împăratul cerând să-i anuleze numirea, deoarece a fost numit împotriva pravilelor mănăstirești și face „netrebuincioase cheltuiuri.” Ei cer să li se dea dreptul a-și alege „nastoetelu” din mijlocul lor.

Transcriem în întregime această scrisoare.¹⁾ De

¹⁾ Arhiva Ep. Arad, fără număr, data 12 Nov. 1841.

observat că la această dată Șaguna nu poseda la perfecție limba română. El recurge adesea la ajutorul limbii latine, iar textul român cuprinde destule greșeli de limbă. Cu totul altfel se prezintă scrisorile sale de peste cinci sau zece ani, scrise într-o românească perfectă. Explicația o vedem în faptul că trăia între străini. — Iată textul:

„Preastrălucite Domnule Episcop, Domnule Preamilostive! Fiind ca calugeru din Monastirea Beșenova, unde mau anumit răposatul Arhiepiscopul Stancovici încă în luna Ianuarie an. cur. în „Nastoetelu” Praepositus, — oru sculat asupra mea, și recurs dat la Impăratul, carele pro praestanda opinione au venit la Consistorie, cerând, ca fiind eu înprotiva pravilor monastirești în Nastoetelu lor prin răposatul Arhiepiscop anumit, și netrebuincioase cheltuiuri fac, să casiruiască rândulata aceasta al răposatului Arhiepiscop, și lor se dea dreptatea a alege sieși Nastoetelu din mijlocul lor.

Strălucite Domnule! din scurta scrisoare aceasta veți înțalege nevoie mea: drept aceea având în Preastrălucita Persoana voastră cea mai mare nădejde, mă rog prea umilit, ca se milostivești o da mie Attestat, cum au voit răposatul Aepcopul nostru Stancovici încă la anul 1839 cu bunăvoirea Măriei Tale pre mine în Prezes Consistoriei din Oradia Mare, și înpreună în Arhimandrit a face, având de mine pro praestitis Hierarchiae fidelibus servitiis, et testata în officii mei partibus solentia et accuratitia cele mai bune intenții.

Porunciți pricina a zice, pentruce nau isprăvit gândul său Arhie Epkopul. Quantum memoria tenera valeo, demisse puto, ideo, mansisse intentionem Suae Excellentiae absque effectu, quod ego coram Illustri

tate Vestra semet declaraverim, me malle in Arhidioecesi promotionem meam adexpectare, quam ad illas portas ire.

Eu cu atestatul Măriei Tale doresc la Tronul Împăratesc a arăta ce fel de confidențe au așezat în mine răposatul Arhiepiscop, drept aceea cu mult mai lesne mau încredințat „Nastveatelevo“ Mănăstirei Beșenova, neîntrebând pre calugeri carii în toate sale lucrurile și dreptățile supuși sânt Arhiepiscopului.

Deci dăscoperind eu grija și nevoia mea milei cei părintești al Măriei Tale iarăși preaumilit mă rog la Măria Ta, ca rugăciunea mea să binevoiiți a primi, și așa nam mare acoperiri din alte părți. Al Măriei Tale cel mai aplecat client Andrei Șaguna A. M. Protosinzel“

Din răspunsul¹⁾ — în limba latină — al Episcopului Raț aflăm și mai multe amănunte în legătură cu anul 1839, când Șaguna era să ajungă în fruntea Consistorului din Oradea-Mare. Episcopul Raț spune că aflându-se în Carloviț, cu ocazia unor sfîșiri de episcopi, a propus Mitropolitului Stancovici ca pe Șaguna, promovându-l într'u Arhimandrit, să-l facă președinte al Consistorului din Velența Orăzii. Trebuie că legături străse vor fi existat între cei doi bărbați români și înainte de această dată și ar fi foarte interesant să cunoaștem mai multe amănunte. Altfel nu se explică această propunere. Mitropolitul luând în considerare meritele lui Șaguna, l-a socotit întru totul vrednic de o astfel de promovare și a încredințat Episcopului misiunea de a duce la îndeplinire această propunere. S'a isbit însă de dorința lui Șaguna de a rămâne în Arhidieceza sârbească și de a-și aștepta aici rândul la vreun scaun episcopesc.

Că Șaguna a regretat mai târziu acest refuz și că gândul i-a rămas tot la frații lui din Ardeal și Ungaria, e mai presus de orice îndoială. Intrigile sârbilor i-au amărit sufletul și l-au întărit în hotărîrea de a pași în fruntea Românilor, cinci ani mai fărziu, când scaunul Ardealului, devine vacant. Și închee Episcopul Raț mărturia sa: „haec proinde circumstantia impedivit quod praefatus D. Protosyn-cellus ante duos iam annos in Arhimandritam promotus fuerit et tam meae quam et suae Excellentiae desiderio satisfactum fuerit“.

Legăturile — cel puțin cele scrise — între cei doi bărbați români vor fi continuat și după această dată. Nu am dat însă de vreo mărturie până în anul 1846 când Șaguna ajunge administrator al eparhiei Ardealului. Cel dintâi care se grăbește să-l felicite este Episcopul Gherasim care, într'o lungă scrisoare²⁾ îi scrie aceste cuvinte: „Tare am dorit ca în călătoria sa către Ardeal, la Timișoara unde eu pe vremea aceea mă aflam, să fi putut avea personală în-

tâlnire cu Prea Cinst. D. Ta, dar înțelegând cumcă luându-ți altă cale pe la Vârșeț ai mers și acum te și afli în loc la Sibiu, am voit simțirea mea a-ți descoperi din carea foarte bine părându-mi că ai putut ajunge acolo între Români, unde mult poți folosi precum S. Biserici, așa și neamului său, — din inimă îți poftesc, ca cât mai în grabă să-ți poți ajunge țintirea“.

După ce se ocupă de tinerii trimiși la hirotonire din Ardeal, îl indeamnă ca din „râvna ce o hrănește în sine către s. noastră Biserică și așezământurile ei“ să se năzuiască a face pașii trebuincioși ca „preoțimea noastră să vină la cuviință în îmbrăcăminte, să se poată deschilini de cea unită, din care pricină... cei ce vin la hirotonire reverenzile cele nu de al nostru port ci de cel unit și pâlăriile cele înalte să le lase acasă...“

În 1848 când Șaguna primea darul arhieriei, Gherasim Raț nu mai avea nici trei ani de trăit. Sănătatea-i șubredă se înrăutățea în fiecare zi până ce în 1850, în ziua Adormirii Maicii Domnului, trecu la cele veșnice. Muria împăcat însă, căci omul pe care îl dorise și-l ajutase să-l vadă în fruntea Neamului său, omul care avea să-i continue umila și necunoscuta-i operă și s'o desăvârșească, omul acesta; acum Episcopul Șaguna păstorea cu râvnă și pricepere Neamul românesc din împărăția Austro-Ungară. Și de unde înainte de a ajunge Șaguna episcop, Gherasim Raț se îngrijea după puteri de turma acestuia, acum Șaguna cuprinde în preocupările sale întreg Neamul românesc din Ardeal și Ungaria. Dela el pornesc inițiativele și măsurile lui sunt imitate și în eparhia Aradului, într'o pilduitoare și frățescă colaborare.

Nădăjdum să putem da la lumină și câteva momente de această colaborare. (Parte din ele au fost publicate de dl. prof. Ed. I. Găvănescu în „Tribuna Română“ din Arad). Colaborarea aceasta tinde în general la măsuri pregătitoare pentru realizarea marelui ideal: independența bisericească prin separarea de ierarhia sârbească.

Pr. Gheorghe Lițiu

Credința dreptar al vieții omenești

Viața omenească se desfășură cu o puternică intensitate, între cei doi poli ai existenței sale: între cer și pământ. De aici primim pe cele materiale, iar de sus pe cele spirituale.

Dumnezeu l-a făcut omul trup, ca să corespundă vieții pământești, și l-a dat suflet, ca să corespundă vieții cerești. Acestea sunt cele două elemente, fără de cari omul nu poate exista. Izvorul lor este Dumnezeu. Sufletul fără trup există, dar trupul fără suflet nu poate exista, căci el formează principiul vital, puterea de viață a trupului. Am pierdut sufletul, am pierdut totul.

¹⁾ Arhiva Ep. Arod, fără număr, data 30 Nov. 1841.

²⁾ Arhiva Ep. Arod, nr. 127-1311.

Sufletul, de care s'a învrednicit numai omul a-l avea, poartă în el sâmburele înălțării spre Divinitate, adică credința. Ea i-a fost dată omului de Dumnezeu cu cea dintâi suflare de viață, și piere cu cea din urmă suflare de viață.

Credința, pe lângă că este „organul perceperii supranaturalului”, mai este și „baza însăși a gândirii, a acțiunii și a conviețuirii omenești” (Eugen Speranția).

Credința nu e numai o funcțiune superioară a sufletului, ci e impulsul ce stă la baza tuturor eforturilor și marilor creațiuni omenești. Nici un om, din orice clasă socială ar fi, nu poate fi lipsit de credință. Eroul luptă cu credința că va birui; țaranul ară și samănă în credința că va avea roadă; meseriașul lucrează în credința că va avea câștig, iar savantul cercetează în credința că va face noul descoperiri. Prin urmare la baza fiecărei munci, fiecărui efort uman, există o credință.

„Ea este comună tuturor oamenilor și stă la baza întregii strădanii de înălțare a lor prin cugătare, artă și faptă etică, încât am putea spune că e inima apriorică a tot ce face din om o ființă deosebită de animal” (Dr. D. Stăniloae).

Nu numai fiecare individ își are credința sa, ci și fiecare veac. Toate aceste credințe însă, sunt desparte, schimbătoare și vremelnice.

Mai presus de toate, există însă o credință vie, permanentă și neschimbabilă. Este credința creștină: credința în Dumnezeu, cel ce guvernează și conduce totul. Această credință stă la baza creștinismului, și a vieții în general.

Credința creștină ne mai dă ceva, ce nu mai primim dela nici o altă credință: iubirea de aproapele. Numai prin credința creștină devenim fiii acelui Tată ceresc, și tot numai prin ea se produce adevărata coeziune și frățietate între oameni. Datorită acestui fapt, putem spune, că apariția creștinismului a fost cea mai mare binefacere pentru omenire.

Prin credința creștină, ne naștem la o nouă viață, depășind viața cea după trup. Prin ea primim lumină de sus, har și binecuvântare. Credința creștină n'a urmărit niciodată ura și răzburarea între oameni, ci obiectivul ei este pururea același: pacea și bunăvoirea.

Iată pentru ce, mai necesară ca acum, niciodată nu a fost credința creștină, căci ea formează izvorul generator al vieții sdruncinate de războiu. Ea a devenit pentru omenirea de azi o nemăsurată valoare.

Credința creștină implântată adânc la rădăcina raporturilor dintre indivizi și popoare, formează chezașia unei vieți pașnice și durabile, căci ea potolește patimile, luminează mințile și încălzește inimile.

Religia creștină formează expresiunea celor mai înalte principii de viață. La baza evoluției societății omenești stau nu numai principiile raționale, ci mai ales cele morale. „Fără raportul de comunune între

oameni, activat prin propagarea credinței (în Dumnezeu), chiar orânduiri de temelie ale istoriei devin imposibile. Pentru aceste înălțări în sfera comunității între oameni se agită istoria”. De aceea, dacă „în miezul acestor raporturi nu e și o comunicare de credință, ele decad și istoria devine un haos” (Dr. D. Stăniloae).

„In credință sau prin credință, omul prinde mâna care i-se întinde și se unește cu Dumnezeu” (Pr. I. Mihălcescu). De aceea zice sf. ap. Pavel, de Evanghelia lui Hristos, că este puterea lui Dumnezeu spre mântuirea tot celui ce crede (Rom. 1, 16).

Când omul se știe legat cu Dumnezeu în chip personal, prin credință, ajunge să deslege problema vieții, să îndure orice suferință și să nu se mai teamă nici de moarte. Numai pe această cale ajunge omul să se bucure atât de viața pământească, cât și de cea cerească, luând pe Dumnezeu ca punct de plecare și țintă finală.

Imperativul vremii de azi, este cel dat de Iisus Hristos: „Credeți în Dumnezeu și în Mine credeți...” „că Eu sunt viu și voi veți fi vii” (In. 14, 1, 19).

Preot Marin Sfetcu

Păstorul de suflete cu zel apostolesc

(după Dr. Cramer V. trad. de Szanyi F.)

Intrebările duhovnicului

În privința întrebărilor ce se pun la spovedanie, păstorul de suflete cu zel apostolesc totdeauna trebuie să aibe în vedere scopul urmărit, prin întrebările respective. Adecă se aile, dacă penitentul e demn de deslegare sau nu, să clarifice ce obligațiuni are penitentul, în urma păcatelor săvârșite, și, eventual, a-l predispuie spre pocăință. Când pune întrebările, potrivit obligațiunii ce o are, se abține dela tot felul de întrebări superflue. Sunt întrebări cu ajutorul cărora duhovnicul, ușor, poate să vină în clar cu starea sufletească a penitentului.

Primele întrebări se pun în legătură cu lucruri de mai mică importanță, ca, în felul aceasta, să se stimuleze încrederea penitentului. Duhovnicul nu încetează cu întrebările, în caz că la vreo întrebare a primit răspuns negativ, ci într-o formă prudentă, întreabă, din nou, despre același lucru, însă cu alte cuvinte, cu alte expresiuni. E dator să-i întrebe pe acei cari, deși nu s'au spovedit de mult, totuși fac o spovedire plină de lacune; pe bețivi căci aceștia, în cea mai mare parte, privesc lucrul spovedirii cu superficialitate; pe cei ce vin la spovedanie din considerație față de alte persoane; pe păcătoșii din dătină; adeseori și pe cei căsătoriți,

Cu deosebită grijă trebuie să fie duhovnicul, când pune întrebări în legătură cu păcatele sexuale.

Din întrebările puse să se poată vedea măsura în care urește păcatul și măsura în care iubeste sfîntenia. Eventual îi și spune penitentului că pentru el e foarte neplăcut că trebuie să grăiască despre astfel de lucruri, chiar în biserică, sau, în locul întrebărilor directe, înșiră pe scurt, în formă de învățătură, diferitele feluri în cari omul poate să păcătuiească și, apoi, îl întreabă pe penitent că, în cutare fel, a păcătuit sau ba. Felul acesta de a întreba îl folosește, îndeosebi, atunci, când anumite femei își exprimă teama că ar fi păcătuit împotriva curăteniei vieții conjugale. În punctul acesta, trebuie să fie foarte prudent cu întrebările, mai întăiu, pentru sine, ca să nu se expună, pedeoparte ispitei, iar, pedealtăparte să nu facă impresia și să nu trezească bănuiala în penitent că ar întreba din curiozitate, fapt care l-ar diminua în ochii penitentului și, în rîndul al doilea, pentru penitent, ca să nu dea drum fățarniciei, mai cu seamă, când spovedește copii și tineret.

Mulțimea cazurilor de spovediri nevalabile îl înduplecă pe păstorul de suflete cu zel apostolesc, ca, în toate cazurile, când nu-i convins, pe deplin că-i necesară întrebarea sau ba, să-l întrebe pe penitent că nu i-a rămas, dela spovedirea precedentă ceva ce-i neliniștește conștiința?, a mărturisit tot ce trebuia să mărturisească?, a simțit adevărată părere de rău?, s'a pregătit bine pentru spovedanie? etc. Și apoi îl îndrumă la o spovedanie generală. În special, cere o spovedire generală dela aceia, cari, deși sunt în vîrstă înaintată, n'au făcut-o aceasta niciodată. Li face atenți că aceasta e recomandată de specialiști și de toți bărbații cu frica lui Dumnezeu.

Spovedirea generală.

Păstorul de suflete cu zel apostolesc nu permite spovedire generală acelor persoane cari au mai făcut-o aceasta, decât în cazul când există îndoială temeinică și sigură că prima spovedanie a fost nevalabilă. La fel n'o permite nici fricoșilor, cari necontentit ar vrea să facă spovedire generală. De aceea, duhovnicul nou, spre orientare, e conzult să cunoască toată viața anterioară a penitentului.

Pentru ca să-și formuleze o judecată despre valoarea spovedirii generale, făcută deja, pune pond pe cele ce urmează: a avut, oare, duhovnicul de lucru cu un penitent inteligent și conștiințios; s'a făcut aceasta spovedanie în împrejurări favorabile (misiuni, boală grea, sau la alte prilejuri însemnate); a fost precedată de o pregătire temeinică și îndelungată; - avut-a efect durabil. În astfel de cazuri, presupunerea grăiește pentru valabilitatea spovedaniei.

Dacă necesitatea spovedirii generale se ivește, în cursul spovedaniei, și, dacă lucrul acesta nu poate fi amînat pe mai tîrziu, duhovnicul e gata s'o facă imediat și chiar îi dă penitentului mîna de ajutor

în privința aceasta. Iar, dacă n'are timp destul și dacă nu poate să facă altfel, se restrînge la lucrurile cele mai necesare și-l provoacă pe penitent să spună ce-ar mai avea de spus și la proxima spovedire (pe cât posibil la el), când va avea prilej destul să se extindă amănunțit și la alte chestiuni.

Dacă penitentul poate să rămână pe mai tîrziu, duhovnicul îi oferă ajutorul său. Dacă presupune că penitentului i-ar fi frică să se spovedească înaintea duhovnicului său obicinuit, îl capacitează să meargă la altul, eventual îi și spune la cine, sau cheamă pe cineva pe seama lui. Pe lîngă aceasta, dacă află de lipsă, îi dă îndrumări sumare, în privința pregătirii. Îl face atent, în chip deosebit, că lucrul principal nu stă numai în examinarea corectă a conștiinței și în mărturisirea deplină a păcatelor ci, mai vîrtos, în adevărata frîngere a inimii și în adîncă părere de rău. Prin urmare acestea să le deștepte și să le cultive în inima sa. Li dă îndrumări ca să facă lucrul acesta prin ajutorul rugăciunii, meditației, lecturilor religioase și abnegației. Iar pentru reușită se roagă, între timp, și duhovnicul, cu râvnă.

Față de primejdia extrem de mare a spovedirilor nevalabile, se folosește de orice prilej (predici, catehizare) pentru a-i feri pe enoriașii săi de astfel de spovediri și a-i îndemna la spovediri generale. Dacă voiește ca, prin predică, să influențeze în direcția aceasta, își alege un astfel de timp, care, prin evenimentele legate de dînsul, să deie putere și greutate cuvintelor lui.

Arață, în predică, prin cuvinte pline de vioiciune, ce păcat mare e când cineva neagă, la spovedanie, ceea ce ar trebui să spună. Amintește ce stricăciune mare îi aduce sufletului o spovedire nedeamnă, descrie sacrilejul ce isvorește dintr'ansa. Spune ce putere mare câștigă diavolul asupra sufletului, în urma spovedirilor nedemne, și cât de greu va fi pentru unii ca acestia să facă o spovedire sinceră și adevărată. Spune în ce măsură mare n'are temei rușinea cea falsă, căci duhovnicul nu divulgă nici-un cuvînt din cele auzite și nici nu disprețuiește pe penitentul adevărat. Ba, ceva mai mult, spune că penitentul n'ar trebui să se sperie nici atunci, când printr'o adevărată mărturisire a păcatelor, s'ar expune la cel mai mare dispreț, deoarece la spovedanie se decide dobîndirea fericirii vecinice și scăparea de osînda cea vecinică. O astfel de predică, de obicei, are, ca efect, un mare număr de spovediri generale.

Adevăratul păstor de suflete se silește să preîntîmpine spovedirile nedemne prin aceea că le dă prilej enoriașilor săi, ca, din când în când, să se spovedească la duhovnici străini, ba, avînd în vedere binele lor sufletesc, îi și îndeamnă la aceasta. De aceea nu se exprimă, nici-odată, că nu i-ar plăcea ca enoriașii săi să se spovedească și la alții.

Folosindu-se de prilejurile ce i se oferă, dă enoriașilor săi învățături clare și lămurite despre condițiile ce se cer pentru o spovedanie deamnă și cari păcate trebuiesc mărturisite neapărat. Atunci, când numai prin ajutorul întrebărilor a putut ajunge la o spovedanie complectă și deamnă, îl face atent pe penitent ce urmări rele ar fi avut faptul că i-ar fi dat deslegare îndată, după prima spovedanie. Ii leagă de suflet ca, altădată, să meargă mai pregătit la spovedanie.

S. Ș.

Despre ce să predicăm?

In *Duminea 26-a d. Rusalii* (19 Noemvrie 1944) vom vorbi despre LITURGHIA CREDINCIOȘILOR VI: PLINIREA JERTFEI.

După rugăciunea de mulțumire și de preamărire a Dumnezeuului celui întreit, dumnezeiasca slujbă a sf. Liturghii a ajuns la punctul ei culminant. Peste câteva clipe pâinea și vinul se vor preface, prin venirea sf. Duh, în Trupul și Sângele Fiului lui Dumnezeu și prin această prefacere jertfa cea fără de sânge, rânduită de El, se plinește în adevăr.

Înainte de a se plini însă această cutremurătoare lucrare, preotul ne transpune mai întâi în foyorul unde altădată a avut loc Cina cea de Taină și unde s'a săvârșit cea dintâi jertfă nesângeroasă a legii celui nou. Ca și altădată dumnezeescul Mântuitor la aceasta Cină din urmă, și slujitorul altarului, arătând acum cu mâna spre sf. Disc, zice: „*Luați, mâncați. Acesta este Trupul Meu, carele se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor*“. După ce rostește apoi în taină cuvintele sf. Apostol Pavel: „*Asemenea și păharul, după Cină, zicând...*“ (I. Cor. 11, 25), el arată cu mâna spre sf. Potir și zice: „*Beți dintru acesta toți. Acesta este Sângele Meu, al legii celei noui, carele pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor*“.

Reproducând aceste cuvinte rostite de Intemeietorul și Plinitorul celei dintâi Liturghii, preotul arată cu aceasta că jertfa pe care o plinește acum este în esența ei aceeași jertfă fără de sânge, pe care Fiul lui Dumnezeu a plinit-o înainte de patima Sa. Această jertfă o săvârșește el acum la sf. Liturghie „istorisind acea înfricoșătoare Cină, cum înainte de patimi S'a dat pe Sine sfinților Săi ucenici, cum a primit păharul și a luat pâinea și le-a sfințit prin mulțumire; și cum a grăit cuvintele prin care a instituit taina, și rostind însăși cuvintele Mântuitorului, cade apoi și se roagă și imploră (pe Dumnezeu), aplicând acele dumnezeiești cuvinte ale Unuia-Născut Fiului Său și Mântuitorului nostru la darurile plinite înainte, ca, primind ele pe Preasfântul și atotputernicul Său Duh, să se prefacă: pâinea în însuși cinstitul și sfântul Său Trup, iar vinul în însuși neprețutul și sfântul Său Sânge“.)

In nădejdea acestei tainice prefaceri cântăreții și poporul răspund la fiecare din aceste două îndemnuri ale slujitorului cu cuvântul „*Amin*“, adică „*așa este*“, „*așa să fie*“.

Cum însă la Cina cea de Taină, Mântuitorul Hristos a poruncit Apostolilor Săi că să pliniască și ei ceea ce l-au văzut pe Dânsul făcând, din acest motiv și preotul ca urmaș al lor și ca împlinitor al aceluiaș dumnezeesc îndemn, aducându-și aminte de porunca Lui și de toate cele ce a făcut pentru mântuirea noastră, rostește acum în taină cuvintele: „*Aducându-ne dar aminte de această poruncă mântuitoare și de toate cele ce s'au făcut pentru noi: de cruce, de groapă, de învierea cea de a treia zi, de suirea la ceruri, de șederea de-a-dreapta, de a doua și mărita țară venire: Ale Tale, dintru ale Tale, Ție aducem de toate și pentru toate*“. Când rostește cu glasul înălțat ultimile cuvinte din această rugăciune, preotul, punându-și mâinile cruciș, ia cu dreapta sf. Disc și cu stânga sf. Potir, și înălțându-le puțin, face cu ele semnul sf. cruci deasupra Antimisului. Cu aceasta el oferă acum pentru a treia oară lui Dumnezeu, darurile pentru sf. jertfă. Este ultima și cea mai desăvârșită aducere a darurilor, deoarece acum însuș Fiul lui Dumnezeu, primindu-le întru ale Sale, le va preface, prin trimiterea Sf. Duh, în însăș Trupul și Sângele Său și le va oferi, în acest chip, Părintelui ceresc, drept jertfă de împăcare pentru noi.

Cuvintele acestei ultime aduceri a darurilor pentru sf. jertfă, au un tâlc deosebit în cuprinsul sf. noastre Liturghii. Prin mijlocirea lor, preotul vrea să spună: „*Noi n'avem nici o proprietate, prin care în mod demn am putea să-Ți exprimăm Ție, Părintele ceresc, mulțumita noastră, pentru bunătățile, de cari ne-ai făcut părtași prin venirea unuia născut Fiului Tău. Pentru aceea, drept mulțumită Ți aducem Ție „ale Tale“, adică darurile Tale, această pâine și acest vin „dintru ale Tale“, adică din darurile Tale nenumărate, alese de însuș unul născut Fiul Tău, la așezarea sf. euharistii... Noi Ți aducem aceste daruri „de toate“ de câte ne aduce aminte rugăciunea precedentă, că s'au făcut pentru noi, de cruce, de mormânt, de învierea cea de a treia zi, de înălțarea la cer, de șederea de-a-dreapta și de a doua marita venire, și „pentru toate“, adică pentru scopurile indicate în rugăciunea precedentă, cari nu sunt decât iertarea păcatelor sau mântuirea noastră“.*“) Cu alte cuvinte, preotul vrea să spună cu aceasta rugăciune: Doamne, ale Tale sunt și pâinea și vinul de pe sf. Masă, și deci dintru ale Tale aducem aceste daruri și această jertfă fără de sânge ce o plinim acum, și de aceea Te rugăm să o primești, întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri, drept mul-

) Nicolae Cabasila. Cit. după acelaș p. 75.

) Dr. V. Mitrofanovici: op. cit. p. 311.

jumită „de toate” și „pentru toate” cele ce ai făcut pentru noi.

Incadrându-se în această mulțumită și ultimă aducere a darurilor pentru jertfa cea fără de sânge, cântăreții și poporul încep să cânte acum: „*Pre Tine Te lăudăm. Pre Tine bine Te cuvântăm. Ție îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeuului nostru*”. În acest timp în Sf. Altar se săvârșește cea mai mare minune și cea mai nepătrunsă taină a credinței noastre. Pâinea și vinul se prefac, prin lucrarea nevăzută a sf. Duh, în însăși Trupul și Sângele Domnului.

Pentru plinirea cu vrednicie a unei astfel de lucrări dumnezeiești, preotul se închină de trei ori înaintea sf. daruri și zice în taină: „*Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluește*”, și apoi se roagă cu adâncă evlavie, zicând de trei ori, cu mâinile ridicate în sus, troparul ceasului al treilea: „*Doamne, ceta ce ai trimis pe preasfântul Tău Duh în ceasul al treilea Apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-l lua dela noi, ci ne înolește pre noi, care ne rugăm Ție*”. După fiecare rostire, el se închină adânc și adaugă la cea dintâi: „*Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înolește întru cele dinlăuntru ale mele*”, iar la a doua: „*Nu mă lăpăda pe mine dela fața Ta și Duhul Tău cel sfânt nu-l lua dela mine*”.

După a treia rostire preotul, își continuă rugăciunea, zicând: „*Încă aducem Ție această slujbă duhovnicească și fără de sânge și cerem și ne rugăm și ne cucerim: trimite Duhul Tău cel sfânt peste noi și peste aceste daruri ce sunt puse înainte*”. După aceasta binecuvântă pâinea zicând: „*Si fă adevărată pâinea aceasta, cinstit Trupul Hristosului Tău*”. Asemenea și sf. Potir, zicând: „*Iar ceea ce este în Potirul acesta, cinstit Sângele Hristosului Tău*”. Binecuvântându-le apoi pe amândouă, zice: „*Prefăcându-le cu Duhul Tău cel sfânt. Amin. Amin. Amin*”. Când rostește aceste cuvinte, Duhul Sfânt se coboară în chip nevăzut asupra sf. daruri și le prefac prin puterea Sa dumnezeiască în Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Pe sf. Masă de aci înainte deci, nu mai este pâine și vin, ci însuș Mielul lui Dumnezeu, cel ce s'a adus pe Sine jertfă pentru păcatele noastre. „*Acum pâinea nu mai este numai o închipuire a trupului Domnului, sau numai o icoană a adevăratului dar, sau doar vreun simbol oarecare al mântuitoarelor patimi, ci este însuș darul cel adevărat, însuș Trupul Stăpânului cel atotsfânt: Trupul care a primit cu adevărat toate acele umiliri, ocări și loviri, Trupul cel răstignit, cel jertfit, cel care a dat mărturia cea bună sub Pontiu Pilat (cp. I Tim. 6, 13), Trupul care a fost biciuit și batjocorit, care a gustat fiere. De asemenea și vinul este acum însuș Sângele care a fășnit din Trupul cel împuns cu sulița. Este Trupul și Sângele care s'a zămislit dela Duhul Sfânt, s'a născut din sf. Fecioară, a fost îngropat,*

a înviat a treia zi, s'a înălțat la ceruri și s'a așezat de-a dreapta Tatălui”¹⁾).

E adevărat că ochii noștri cei trupești, și după această dumnezeiască lucrare, văd pe sf. Masă numai pâine și vin, deoarece chipul lor dinafară s'a păstrat. Ochiul credinței, ochi care este adevăratul luminător al trupului nostru, vede în ele însă Trupul și Sângele Fiului lui Dumnezeu, în care acestea s'au prefăcut prin lucrarea cea tainică a sf. Duh. De ce s'a păstrat atunci chipul? Pentru că „*Dumnezeu cunoaște slăbiciunea omenească; el știe că (omul) de multe ori se întoarce cu desqust dela acelea pe care nu le săvârșește în mod obișnuit. Așadar, făcând uz de înghăduinta obișnuită face, prin cele obișnuite ale firii, pre cele mai presus de fire. Și după cum la botez, pentru că este obiceiul oamenilor să se spele cu apă și să se ungă cu untdelemn, a unit harul Duhului cu untdelemnul și cu apa și a făcut-o baie a renasterii, tot astfel, pentru că este obiceiul oamenilor să mănânce pâine și să bea apă și vin, a unit cu acestea Dumnezeirea Lui și le-a făcut corpul și Sângele Lui, ca să ajungem la cele mai presus de fire prin cele obișnuite și potrivite firii*”²⁾ Pe sf. Masă este prezent așadar în chip real Trupul și Sângele Fiului lui Dumnezeu, a aceluiași Fiu care pe Crucea Golgotei s'a adus pe Sine jertfă sângeroasă pentru mântuirea întregii lumi, iar acum s'a jertfit și se jertfește din nou în chip tainic și nesângeros pentru mântuirea tuturor aceluiași cari cred și vor crede în dumnezeirea Lui.

Prin prefacerea darurilor în Trupul și Sângele Domnului, jertfa cea fără de sânge a sf. Liturghii s'a adus în adevăr. Cel ce a adus-o însă nu este preotul cum se pare la o primă vedere, ci însuș Mântuitorul Hristos. Preotul care slujește sf. Liturghie nu este altceva decât împuternicitul și organul prin care lucrează Hristos. Darurile de pâine și vin, pe cari el le pune înainte în numele tuturor credincioșilor săi. Mântuitorul Hristos le primește întru ale Sale și prefăcându-le prin sf. Duh în Trupul și Sângele Său, le aduce Părintelui ceresc, drept jertfă de împăcare și de iertare pentru noi toți. De aceea se și zice în rugăciunea din timpul cântării heruvicului: „*Tu esti cel ce aduci și cel ce Te aduci, Cel ce primești și Cel ce Te împarti*...” Cu alte cuvinte, în sf. Liturghie Mântuitorul Hristos este și preot și jertfă și altar și materie de jertfă, în același timp.

Se înțelege dela sine ca nu-i putem atribui Lui tot ce se rostește și se plinește în decursul sf. Liturghii. El sfințește în adevăr darurile și plinește în acest chip lucrarea tainică a dumnezeieștii slujbe. Dar cuvintele, rugăciunile și cererile sunt ale preotului. Cele dintâi aparțin Stăpânului, celelalte sunt ale robului. Preotul se roagă, iar Hristos împlinește

¹⁾ Nicolae Cabasila. Cit. după același p. 75.

²⁾ Sf. Ioan Damaschinul. Cit. după D. Fecioru. Op. cit.

rugăciunile; Mântuitorul dă, iar preotul mulțumește pentru cele date; preotul oferă, iar Domnul primește darurile... Și cum primește Hristos darurile? Sfințindu-le, prefăcându-le în Trupul și Sângele Său; căci a primi înseamnă a-și însuși... Acesta este chipul în care îndeplinește Hristos aceasta sfântă slujbă; în acestea constă preoția Lui⁵⁾ Sf. Ioan Gură de Aur, înfățișându-ne același adevăr, scrie între actele: „Același Iisus Hristos care a pregătit această masă (a jertfei) e de față spre a o îndeplini; deoarece nu omul face prefacerea pâinii și vinului în Trupul și Sângele lui Hristos, ci însuși Iisus Hristos, care a fost răstignit pentru noi”. Iar sf. Simeon Tesalonicul, zice în această privință, că „*insuș Hristos este cel ce lucrează prin Preot, împreună cu Părintele și cu Duhul*”.

Preotul însuși dându-și seama de acest adevăr se pregătește mereu în decursul sf. Liturghii pentru marea clipă a aducerii sf. jertfe. Iar când aceasta este plinită, când pe sf. Masă stă însuși Mielul lui Dumnezeu cel junghiat pentru păcatele lumii, el cade cu adâncă smerenie în genunchi și se roagă pentru toți aceia pentru cari s'a adus jertfa cea fără de sânge. Să tacă deci tot trupul cel omenesc și să stea cu frică și cu cutremur în timpul plinirii sf. jertfe. Cel ce este de față la sf. slujbă, să cadă și el cu toată smerenia și cu toată evlavia înaintea tainei celei înfricoșate și nimic pământesc să nu cugete în acest timp înlăuntrul său. Asemenea cel ce, din anumite motive, n'a putut participa la aducerea jertfei sf. Liturghii, când aude clopotul trăgând pentru prefacere, să-și întrerupă pentru câteva clipe rostul și gândurile lui și să cadă cucernic, rugându-se ca să fie pomenit și el, ca și tâlharul de-a-dreaptă, întru împărăția Fiului lui Dumnezeu. Să o facă aceasta cu convingerea neștrămutată că sf. jertfă ce s'a plinit pe sf. Altar, este jertfa din binefacerile căreia se împărtășesc toți aceia cari cred și mărturisesc că Iisus Hristos este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, cel ce a venit să caute și să mântuiască pe cei păcătoși. T.

⁵⁾ Nicolae Cabasila: Cit. după același p. 102—103.

Informațiuni

■ **SĂRBĂTOAREA SF. ARHANGHELI** o însoțim în fiecare an cu rugăciuni pentru M. S. Regele Mihai I. În toți anii, dar mai ales după actul dela 23 August, nădejtile neamului și ale Țării sunt și mai strâns legate de puterea și înțelepciunea Majestății Sale.

Când zarea era întunecată, când nori grei se arătau la orizont, M. S. Regele Mihai, cu o energie de om tânăr dar cu o judecată de om bătrân, a smuls corabia Țării din mijlocul valurilor furtunoase și a îndreptat-o într-o altă direcție, bună, salvatoare, liniștitoare.

De aceea rugăciunile noastre pentru Majestatea Sa, către bunul Dumnezeu, sunt mai calde și mai stăruitoare decât totdeauna, ca să-i dea spor, să-i ajute întru toate și să supună sub sceptrul lui regal pe tot vrăjmașul și potrivnicul.

La Arad, în Catedrală, Doxologia pentru M. S. Regele a fost oficiată după Sf. Liturghie

de P. S. S. Părintele Episcop Andrei, împreună cu șase preoți și doi diaconi, în prezența reprezentanților autorităților militare și civile și a unui numeros public de credincioși.

A predicat P. C. Prot. F. Codreanu despre iertarea și împăcarea tuturor fiilor poporului nostru, ca trupul mistic al neamului din care toți facem parte să-și afle, sub domnia M. Sale Regelui Mihai, sănătatea, liniștea și pacea dorită.

Răspunsurile au fost date de corul Armatei, sub conducerea d-lui Lt. I. R. Botto.

■ **MINISTERUL CULTELOR ȘI ARTELOR**, în noul guvern, — format sub președinția d-lui general adj. C. Sănătescu prin coaliția partidelor: național-tărănesc, național-liberal, social-democrat, comunist, Frontul plugarilor și Uniunea patrioților, — a devenit din nou independent față de Ministerul Culturii Naționale, având în frunte pe dl ministru Dr Gh. Pop.

Dorim noului titular să meargă pe același drum ca și înaintașul Dsale, dl prof. Aurel Popa, care deși a avut numai calitatea de Secretar general, a fost cel mai activ și mai bun sprijinitor al Bisericii, dintre toți miniștri care au trecut pe la Departamentul Cultelor.

■ **LEGILE RASIALE**, privitoare la asociațiile religioase (secte), la cultul mozaic și la trecerile profesionale, sunt abrogate. Rămân în picioare vechile dispozițiuni din Legea Cultelor, în conformitate cu principiul libertății de conștiință.

Școala de Duminecă

47. Program pentru Dumineca 19 Noemvrie 1944.

1. *Rugăciune*: Doamne și Stăpânul vieții mele... (Ceaslov pag. 20).

2. *Cântare comună*: Câți în Hristos v'ați botezat...

3—4. *Cetirea Evangheliei* (Luca 12, 16—21) și *Apostolului zilei* (Efeseni 5, 8—19).

5. *Cântare comună*: De Tine se bucură...

6. *Cetire din V. T.*: Saul biruit de Amoniți (Cartea I. Regi c. 11).

7. *Povește morale*: Despre moarte și numele bun. (Cartea înțel. lui Is. Sir. c. 41).

8. *Intercalări*: (Poezii rel. etc.).

9. *Cântare comună*: Către Născătoarea de Dumnezeu...

10. *Rugăciune*: Stăpâne, Doamne, Dumnezeu nostru, carele singur știi boala ticălosului meu suflet și leacul acestuia, tămăduiește-l cum știi, pentru mulțimea milei Tale și a îndurărilor Tale! Căci din faptele mele nu-i cu puțință a pune peste ele alifie, nici untdelemn, nici legături. Dar Tu, cel ce ai venit să chemi la pocăință, nu pe cei drepti, ci pe cei păcătoși, ai milă și îndurare și Te milostivește spre dânsul, rupe zapisul faptelor mele celor multe și urite și mă povățuește la calea cea dreaptă, ca umblând întru adevărul Tău, să pot scăpa de săgețile vicleanului, și așa să stau fără de osândă înaintea înfricoșatului Tău scaun, slăvind și laudând Prea Sfântul Tău nume în vecii vecilor. Amin.